

iz slame *a*, ki je ovita okoli debla ter pritrjena z beko (vrbo) *b* na kol. Za oko ta povez res ni posebno lepa, a je prav dobra in ima prednost, da je drevesna lubad varna vsake poškodbe. Razen tega se tako povezi zelo hitro dado narediti, ali pa z novimi nadomestiti ter skoraj nič ne stoje.

Nekoliko o nastilu.

Nastila potrebuje se veliko pri kmetiji, in zato mora gospodar vedno skrbeti, da ga za domačo potrebo ne zmanjka. Dozdaj je kmet dobival nastila, kolikor ga je le potreboval, v gozdu in tudi v prihodnje ga bode dobival v njem, pa vprašanje je, ali ga bo tudi zadosti dobival.

Po mnogih izkušnjah so postavili v gozdnih rečeh učeni možje to pravilo, da se nastil le vsako leto na enem in istem prostoru sme dobivati; če se jemlje nastil bolj pogostoma, škoduje gozdu, ker se drevje v rasti zadržuje, posebno če se grabi z železnimi grabljami. Drevje potrebuje namreč za rast gnoja, kakor žito in druge rastline; brez gnoja raste drevje zanikrno kakor žito na njivi, katera ni pognojena. Gnoj pa se nareja v gozdu le iz nastila, kateri, če nekaj časa na mestu leži, segnije, in s tem gnili nastilom se drevju gnoji. Če se nastil jemlje pregosto iz gozda, ne utegne segniti, in drevje ne dobiva redilnega gnoja. Pri pogostem grabljenju se pa tudi nekoliko zemlje izgrabi, korenike pridejo na vrh zemlje, rast drevesna je medla, in naposled se drevje začne sušiti. V take gozde se rad knaver vgnezdi, in zaležejo se gosenice, če pa pride nad gozd ta nadloga, ne ostane nič drugega, nego posekati ga. Če pa hočeš imeti gozd, moraš, hočeš ali nočeš, jemati nastila iz njega le po malem, to je, ne vsako leto na enem in istem prostoru.

Gledati mora torej vsak gospodar, da si planjave zasadi z drevjem in jih tako premeni v gozd. Tako po planjavah ne bo rasla praprot, vresje in druge rastline, ki rabijo zdaj v nastil.

Kaj bo po tem takem začeti gospodarju?

Strehe pri hiši in poslopih moral bo kriti z opekami, a slamo, ki jo je deval dozday na nje, polagal naj bo pod živino.

Od starih hoj in smrek, katere pridejo kmalu na vrsto sekiri, sekal naj bo veje za nastil, kar se do polovice drevesne visokosti brez škode zgodi; sekati bo moral veje od mlajših dreves, pa le do tretjega dela visokosti, ne pa do vrha, kakor je dozday delal s smrekami in hojami.

Če si zasadi okoli vrtov, senožeti, potov in njiv živ plot, tudi on mu bo nekoliko pripomogel k nastilu. Če si zaseje ali zasadi mlad gozd, moral ga bo trebiti, da bo bolje rasel, in tako bo spet dobival nastila.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 95. Moja kobilica ima pod kolenom in pod biceljem kraste. Eni živinozdravniki pravijo, da so to „mahovnice“, drugi pa imenujejo bolezen „mavko“. Kobilica zaradi tega ni kruljeva. Ali je ta bolezen ozdravna in kako jo zdraviti? (A. B. v G. na Štajarskem.)

Odgovor: „Mahovnica“ ali „mavka“ je eno in tisto, prvo je slovenski, drugo pa nemški izraz za eno in isto bolezen. Vaša kobilica ima dve bolezni. Kraste pod kolenom so „vrabe“, kraste pod biceljem pa „mahovnice“. Vrabe so zelo podobne mahovnicam, toda narede se le na koži v podkolenci in sprednji nogi, na zadnji nogi pa tam, koder se upogiblje skočni člen. Vrabe se prikazujejo v podobi ene ali več garjevih vrst (tako le) in se na tem lahko spoznajo. Mahovnice so pa kožni izpuščaji na zadnji strani pod biceljem. Vzroki obema boleznima so zelo eni in tisti: Prehlajenje, nesnaga, hoja po snegu in blatnih potih, močvirna paša, slabo vreme pomladi in jeseni itd. Razen tega so pa nekateri konji posebno podvrženi tej bolezni. Vrabe kakor mahovnice so ozdravne, le prve teže, ker tisti deli konjske noge pri hoji veliko več trpe. Zdravljenje vrap, ki je enako zdravljenju mahovnic, pa je obširno popisano v knjigi „Domači živinozdravnik“, katero je izdala družba sv. Mohorja.

Vprašanje 96. Imam dve kravi (ena je storila prvič in ima šele dobri dve leti), ki sta se oteletili skoraj ob istem času. Ker bi zaradi mleka rad, da se kravi s teleti za naprej nekoliko zvrstita, prosim sveta, če smem kravo, ki je prvič storila, dvakrat ali vsaj enkrat zadržati, kader se goni, ter jo šele ob tretjem pojanji gnati k biku? (J. Š. v Z.)

Odgovor: Gotovo smete to narediti, in če jo ob tretjem pojanji pripustite, ni se bati, da bi se krava izjalovila. Ob kremljenju je pa skrbeti, da se krava preveč ne debeli, da zlasti na jajčnik ne pride preveč masti, ker to lahko naredi kravo jalovo.

Vprašanje 97. Pri nas se letos krave splošno ne obreje, dasi jih po trikrat do šestkrat pripuščamo. Po Krasu in v Tržaški okolici slišimo enake pritožbe, a ne vemo, kaj je temu krivo. Res je naš najbolj bližnji bik 1 $\frac{1}{2}$ uro oddaljen, pa to je bilo tudi druga leta, in krave so se vendar obrejile, k večjemu smo jih po dvakrat pripuščali. Letos pa nekateri ženo kravo po devetkrat k biku, a zastonj. Naš deželni zbor in c. kr. kmetijsko društvo se premalo brigata za povzdigo živinoreje, a vendar je živinoreja tudi v nas najvažnejša panoga. Povejte nam svoje misli o tem in kaj je storiti. (F. St. v Šmariji).

Odgovor: Vzroka ni težko najti. Pomanjkanje bikov je tega krivo. V Ajdovskem okraju nimate na okoli 3000 krav in junic niti 20 bikov. Ako bi bili ti biki enakomerno porazdeljeni, prišlo bi na enega bika 150 krav, t. j. še enkrat več, nego jih umna živinoreja pripušča. Ker pa biki niso enakomerno porazdeljeni, pride na

takšnega in morda ravno na Vašega tudi 200 ali celo 300 krav. Naravno je, da tako izdelan bik krave ne more obrejiti, in krava se vrne po trikrat in, kakor sami pravite, tudi po devetkrat k biku nazaj. Kako naj bik, ki gre na leto do 500 krat in tudi večkrat po plemenu, krave oplemeni? Sami priznavate, da gonite k biku poldrugo uro daleč; toda dolga pot nič ne de, a dokazuje, kako daleč na okrog ni nobenega bika. Enake razmere so sploh na Primorskem, in če vzamete še v poštrev lansko sušo, ob kateri je živina gotovo mnogo trpela, ni čuda, če so bili biki posebno slabotni. Glejte, da doboste vsaj na vsakih 100 krav sposobnega bika, pa ne boste več imeli takih neprilik. Če bi posestniki 100 krav morali žrtvovati za bika po 2 gld. od krave, ne bi bilo to preveč, ako premislite, da posestnik izgubi najmanj 20 gld., če se krava ne oteli. Pa toliko niti ni treba žrtvovati, ker je ceneje dobiti bika. Pri Vas se res premalo stori za pospeševanje živinoreje, dasi je pomisliti, da brez živine, oziroma gnoja, tudi vinskih letin ni. Vzemite si za vzgled kranjski del Vipavske doline, in glejte, da se Vam enaka ne primeri. Nad Vašim deželnim zborom in kmetijskim društvom si pa nikar ne jezite, ker ti zastopi so povsod taki, kakeršnih je ljudstvo vredno. Kedaj se bodo vender Primorski kmetovalci vzdramili ter izkušali s svojo pomočjo doseči ono, ker se jim sedaj dosledno odreka. Vzemite si slovenske Korošce in Štajarce za vzgled, kako si ravno v tem prizadevajo napredovati, in s svojimi močmi. Primorci in zlasti Goričani pa ste v veliko boljšem položaji.

Vprašanje 98. Imam svinjo, ki je storila 6 zdravih prasičkov. Čez tri dni potem je pa svinja le ležala, in videlo se je, da jo noge bole in da ne more vstati. Svinja je drugače zdrava. Ta bolezen se nekaj let uže prikazuje in tudi letos, pa ne samo pri meni, ampak tudi pri drugih. S čim in kako je zdraviti tako bolezen? (M. N. v Št. G.)

Odgovor: Ta bolezen je omehčanje kosti, otečejo pa tudi členi. Bolezen pa prihaja od tod, če je žival preveč v krvnem sorodstvu plemenjena in če pomankuje v krmi apna. Zadnje je glavni vzrok. Ta bolezen se zdravi, če se poklada prasičem na krmi koščena moka ali pa se meša med krmo apnena voda. S takim krmljenjem bode te svinjo kmalu ozdravili, če je res tako bolna, česar pa ne moremo za trdno vedeti, ker svinje nismo videli. Prav zelo Vam pripuščamo vprašati tudi kakega živinozdravnika.

Vprašanje 99. Ker nam je bilo mnogo hrastov posekanih, naredili bi radi nov sadež. Kupili smo želoda, katerega hočemo posaditi. Kedaj naj ga sadimo in kako, da želoda ne bodo miši pojedle? (P. N. v N.)

Odgovor: Želod je najboljšje saditi jeseni, a koder je nevarnost, da ga miši pojedjo, boljša je pomladanjska saditev. Drugega sredstva, želod varovati v zemlji miši, ni, nego da se dobro pomešan z igličevjem ali trnjem

vsadi. Igličevje in trnje brani mišim rovati pod zemljo, ker jim rani rilce.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

220.

Malta.

Da si je Malta toliko potov premenila svoje gospodarje, stanovniki njeni se vender niso dosta spreminjali. Maltez pravo za pravo ni arabskega pokolenja, ali ker je živel dalje čase pod arabskim gospodstvom, zato si je prisvojil marsikaj arabskega; hiša njegova je zaprta tujcu. Čudno, da je v Lavalleti toliko malih gostilnic, v katerih se največ žgane pijače točijo, pa tudi večji hoteli niso dosta prida.

Ali pustimo mesta in stopimo malo po deželi. Pot nas vodi v staro glavno mesto Civita vecchia, ki stoji nekako sredi otoka. Prva znamenitost tu je staro grobišče, v katerem so našli mumije, prav take kakoršne so egipetske; nekatere so prenesli v knjižnico. Druga znamenitost so katakombe, kjer so prvi kristjanje tudi stanovali. Tretja in Maltezem največja znamenitost pa je jama sv. Pavla. V ozadju te jame kažejo altar, na katerem je baje sv. Pavel maševal; tudi stoji tu lepa statua tega apostola, katero je izklesal Melhijor Caffa. Ako nastrgaš sipe s stene in popiješ, preženeš mrzlico, veli domačin.

S potom v Civita vecchio smo pogledali tudi letni dvorec guvernerjev, ki stoji sredi temnozelenih cipres in duhtečih naranč. Sploh pa je na Malti le malo drevja videti, v skupinah skoro nič. Vsa zemlja je dobro obdelana, vsak večji kosec je ograjen s surovim od kamenja zloženim zidom. Prst so dovažali, in jo še, s Sicilije, da so mogli pokriti gole skale. Ali prav radi tega, ker ni drevja, uspeh ni dovoljen. Kedar dojdejo nalivi, pobere in odnese dežnica rodovito prst, in tako je Malta vedno polugola velikanska skala. Pa tudi navadne rastline ne uspevajo tako dovoljno, ker ni drevja. Prav ima Duveyrier, ki veli: „Previdnost božja je dala oazam datljeva drevesa ne samo radi tega, da se ljudje ž njihovimi plodovi hranijo, temveč tudi radi tega, da v njihovej senci žito uspeva.“ Maltez pa noče zasaditi drevja in raje leto na leto dovažja prst s Sicilije. Tudi plug njegov je še celo priprost.

Do Civita vecchia smo prišli peš, in ker bi bili radi tistega dne še pogledali Kalipsino jamo na severozahodnem koncu Malte, zato smo sedaj najeli voz. Ali tudi vozovi so na Malti še zelo jednostavni; voz ima dva kolesa, sedeti ne moreš v njem, samo ležati. S potom smo si ogledali zanimiva grobišča pri Ben Djemmi. Takih grobišč je več tudi na drugih krajih. Ko smo se